List 17. **NOVICE** Tečaj XL.

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 26. aprila 1882.

Obseg: Štipendije za učence kmetijstva. — Gospodarjem šmarijske okolice v prevdarek. — O zavarovanji živine. — Občni zbor kranjske kmetijske družbe dne 23. nov. 1881. (Dal.) — Čebelarjem našim. — Narodno-glasbene stvarí. — Slovensko slovstvo. — Anton Alojzij Wolf, knezoškof ljubljanski. (Dalje.) — Popotne črtice. (Dalje.) — Upor v spodnji Dalmaciji (to je, v Krivošiji), Hercegovini in Bosni. (Dalje.) — Mnogovrstne novice. — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvarí.

Štipendije za učence kmetijstva.

C. kr. ministerstvo kmetijstva je na kmetijski šoli „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu poleg Dunaja dovolilo za triletni tečaj (to je, za leto 1882/83, 1883/84 in 1884/85) dve štipendiji po 250 gold. za vsako leto.

Dobiti jo utegne mladeneč, ki je 1) vsaj 16 let let star, 2) z dobrim vspehom dovršil 4 leta gimnazije ali realke, in 3) ki priloži pismo, s katerim stariši ali varuh izpričajo, da nimajo nič zoper to, da prošnjik stopi v to šolo. V posebno podporo prošnji služi to, če si je mladeneč uže dejansko kaj kmetijskih vednosti pridobil.

Prošnje z dotičnimi dokladami se imajo zadnji čas do 31. avgusta t. l. vložiti pri direkciji šole „Francisco-Josefinum“ v Mödlingu, kjer se tudi program te šole dobiva. Štipendisti niso šolnine oproščeni.

Gospodarjem šmarijske okolice v prevdarek. *)

Več kakor dve sto oralov senožeti leži poleg potoka „Brega“. Po strugi z bičjem zaraščeni išče si voda po obširnih ovinkih odtoka, ter moči ves ta svet tako, da vse te senožeti mnogokrat košnje ne splačajo.

Vse zlo izvira pa od tod, da posestnik teh krajev za ta svet še dosti ne mara, kajti večinom se te senožeti vsako leto v posestvu spreminjajo in vsak gleda le na to, da delež kolikor mogoče v živ pokosí, zboljšanje pripušča pa božji previdnosti.

Nekateri previdni posestniki pogodili so se s sosedi, da imajo zdaj lastne prostore. Izprevideli so, da ta svet zaradi preobile stoječe vode ne obrodí druzega, kakor bič in loč, večina površja pa gola leži. Da bi ta svet izvišali in zboljšali, napeljavati so jeli nekateri prst.

Tako delo je sila zamudno in drago, namen se pa ž njim le deloma doseže, ker se napeljana površna prst kmalu gnojine iznebi, voda pa zaradi bolj in bolj zaraščene struge vedno više stopa. Te senožeti dale bi se pa s primeroma malimi stroški stalno zboljšati, ako bi se struga „Brega“, ki meri kakih (2000 sež.) 4000 metrov na dolžino, potrebila in uravnala (regulirala), kajti prvi gnoj močvirnatemu svetu je osuševanje.

Naredilo bi se to tako, da bi se graben (jarek) po stari strugi začenši pri izlivu pod Slivnico vsaj 2·5 m. širok, 1·6 m. globok, v dnu pa 0·5 m. širok skopal. Od izliva pod Slivnico do Sela pada ta potok nad 2 m., kar gotovo na omenjeno dolžino zadostuje, da se vsa škodljiva podzemeljska voda odpelje. Le o povodnjih bi tod voda stala, a po navadi le zgodaj v spomlad ali pozno v jesen velike vode nastopajo, katere senožetim ne škodujejo, ampak le koristijo, kajti k tlam padajoči kališ senožeti le gnoji. Živa voda travam ni v kvaro, ako jih ne dolgo časa in na tancem pokriva, le stoječa voda jim škoduje.

Stroški za kopanje, ter da se jezovi od robu jarka odmečejo, bi ne bili veliki. Ako računimo na meter jarka 20 kr., stalo bi celo delo blizo 1000 gold., razdelili bi se stroški na oral 5 gold., gotovo mala svota, ako se pomisli, da bi senožeti potem trikrat več in samo sladko travo obrodile. Na oral pridela se sedaj povprečno komaj 5 do 8 centov sena, ki se po 50 krajc. proda, dostikrat je pa senó tudi tako slabo, da še za krmo ni ter se za steljo vporabi. Ako bi se pa senožeti osušile, pridelalo bi se gotovo trikrat toliko, pa ne kislega, ampak dobrega sena, ki bi bilo gotovo še enkrat toliko vredno, kakor sedaj.

Da bi se pa ta svet v bodoče tudi boljše obdeloval, treba bi bilo, da se vsakoletna menjitev s senožeti v posestvu preneha, ter se ves ta svet med posamezne posestnike razdelí, kar bi cesarski zemljemerec, ako se stvar na pravem mestu naznani, gotovo brezplačno naredil.

Ako bi se vse po tem nasvetu izvršilo, ne bil bi ta z bičjem zaraščeni svet kraj pustote, temuč bil bi vir blagostanja vseh posestnikov, kajti vsak bi potem lahko več živinčet in boljše redil, več gnoja si pridobil ter tudi na polji več pridelal kakor sedaj.

E. Kramar.

*) Iz kmetijskega predavanja v Šmariji 16. t. m.

O zavarovanji živine.

Spisal Ivan Arh.

„Laibacherica“ prinesla je v št. 71. in 72. članek o tem predmetu. Pisatelj povdarja važnost zavarovanja živine, in pride do sklepa, da bi svrhi, ki jo ima doseči zavarovanje, najolje služila zavarovalnica, raztezajoča se čez vse kronovine zatočnega dela našega cesarstva. On nam tudi pové, da nameravajo merodajni krogi s pripomočjo visoke vlade tak zavod ustanoviti

ter priporoča za-nj sistemo vzajemnosti. Ako pisatelj govori o potrebi zavarovanja, mu bode vsakdo pritrjeval; če pa on priporoča za zavarovanje živine ono ustrojo, ki je navadna pri zavarovalnicah zoper ogenj, za življenje itd., in meni, da bode ta ustroja tukaj enake neprecenljive vrednosti, bode mu vendar marsikdo oporekal, da se brž ko ne moti.

Zavarovanje živine ima namen, da se ohrani v živini naloženi denar, če se tudi živini primeri kaka nesreča. Zavarovanje torej loči vrednost od tvarine; vrednost se toraj ohrani, če se tudi tvarina pogubi. Po zavarovanji se škoda, ki bi jo imel trpeti posamezen posestnik, razdeli med veče število posestnikov. Vsak gospodar vé, da mu bode krava le nekoliko let mleka dajala, da bode s konjem le nekoliko let mogel delati. Njegova skrb mora biti, da si med tem časom toliko prihrani, kolikor je živina vredna, da si more drugo kupiti, kedar je ona uže prestara ali preslaba. Tako prihranjenje živinske vrednosti mu pa ne bode mogoče, če živina uže preje hudo zbolí ali če celó pogine. V tem slučaji bi gospodar veliko škodo trpel, tem večo, čim preje ga je taka nesreča zadela.

Posebno se to pozna, ako ima gospodar mnogo živine. Tu je uže blizo znano, koliko glavá bode gospodar med letom zgubil.

Če pogledamo številke, katere nam kažejo, koliko živine je v enem letu v celi državi na boleznih poginilo, videli bodemo, da so številke različnih let močno enake; v tako velikem krogu ne vidimo več vpliva sreče in nesreče, kajti številka letne izgube je kakor po naravnem zakonu določena. Škoda je, kakor smo uže rekli, enakomerno razdeljena med posestnike, nekateri je trpé več, drugi manj. Ako se pa zguba v enaki meri razdeli med posestnike, to je, ako plačuje vsak gospodar za vsako glavo na leto neko svoto, katera je odvisna od števila glavá in od letne škode, potem je mogoče, da se onim gospodarjem, ki so po živinskih boleznih ali po drugačni nesreči škodo trpeli, povrne vrednost poškodovane živine. To so glavne misli vsacega zavarovanja.

Glavno vprašanje je: Katera osnova je najboljša za zavarovalnice zoper živinske bolezni?

Razločevati moramo dve vrsti živinskih bolezni, kužne ali nalezljive od nekužnih. Prve se v kratkem času razširijo daleč okrog po deželi, one so nevarnejše od nekužnih, in škoda, po njih povzročena, je dosti veča od one, katero napravijo nekužne. Ker ste si te dve vrsti bolezni tako različni, lahko sklepamo, da bode tudi treba take zavarovalne zavode različno osnovati.

Kako se imajo toraj osnovati zavarovalnice zoper nekužne bolezni?

Čisto naravno je, da bode zavarovalnica le tedaj gospodarja mogla odškodovati, ako se je nesreča slučajno prigodila ter je ni zakrivil gospodar. Zato je v vsakem slučaji treba natančno znati, kako da je bolezen ali druga nesreča nastala. Ako je bolezni vzrok slabo krmljenje, nesnažnost ali kaj enacega, zavarovalnica ne more izplačati odškodnine, ona bi s tem le slabega gospodarja podpirala v neredu in nemarnosti.

Ona mora tem strogejše postopati, ker je v obče dosti znano, da postanejo redni marljivi, za svojo živino dobro skrbeči gospodarji neredni, kedar so zavarovani, kajti potem mislijo, da nered in neskrbljivost ne pojde njim, ampak zavarovalnici na kvar.

Nobena vrsta zavarovalnic se ne dá tako lahko zlorabiti, kakor ravno one zoperživinske bolezni. Znano je tudi, da so prvi, ki pristopijo velikim takim zavodom, veči, premožnejši posestniki, kateri so imeli priliko, si v šoli in v življenji svojo vednost razširiti, ali pa oni slabi gospodarji, ki se nadejajo od zavarovalnice dobička. Ti se vpišejo v zavarovalnico le, da bi jim zavarovalno društvo živino, katero zanemarjajo, in pri kateri zaradi tega tudi nikdar ne manjka bolezni, drago plačevalo. Koliko truda ne stane, dokler se začnó tudi manjši, pošteni kmetje udeleževati zavarovanja! Ti nimajo nikakoršnega zaupanja do velikih društev, katerih ustroja ne umejejo in od katerih najslabše mislijo, ker od njih zastopnikov — potujočih agentov — navadno malo dobrega čujejo. (Dal. prih.)

Občni zbor kranjske kmetijske družbe

dne 23. novembra 1881.

Poročila in predlogi podružnic ali posameznih družbenih udov po §. 19. pravil.

(Dalje.)

Odbornik Murnik predlaga, naj bi se o stvaréh, o katerih se ne bode moglo dopoludne obravnavaii, obravnavalo popoludne ob 5. uri, in ko bi se obravnave ne končale danes, naj bi se nadaljevale jutri ob 9. uri dopoludne. O tej stvari govoré gospodje: župnik Šuler, c. k. deželni predsednik Winkler in Ogulin.

Gospod Ogulin potem utemeljuje predloge podružnice novomeške: Začenjam s predlogom, tičočim se izobraženja mnogih izvedencev za Dolenjsko, kar se tiče trsne uší (Phylloxera). Prisiljen sem staviti ta predlog, ker je trsna uš eno miljo od Dolenjskega sosedne vinograde po Štajarskem uže okužila. Sl. ministerstvo kmetijstva je v Bizelji postavilo štacijsko vodstvo za opazovanje trsne uší, in bi imeli mnogi naših rojakov priliko, da se učé spoznavati zlò prav na mesti, kjer ima svoj sedež, da ga potem uspešno in umno zatirajo v domovini. Takisto bi važno bilo, da obiskovalci poskuševalne štacije si nabirajo preparatov, kateri bi se delili po ljudskih šolah, ter vzpodbujali iznajdljivo mladež, da povsod zasleduje zlò trsne uší. Vendar, ako hočemo doseči ta smoter, treba je najprej poúka, a ta je možen le, ako imamo praktično izobraženih učiteljev, kar se tiče trsne uší, da ti gorníka in ljudske šole učitelja poučújejo, in poslednji zopet uči šolsko mladež. A sedaj razven mene in gospoda vodje Dolenca na Kranjskem o trsni uši koreníto ni nihče poučen. Toda moji dnevi so steti in gospod vodja Dolenec ima skoraj vse leto dovolj opravila z vodstvom sadjerejske in vinstvene šole slapške, tako, da mu ostaja le malo časa za nekatere potne poúke. A treba je za pokončavanje trsne uší po Dolenjskem stvariti zárod, in to se zgodi tem laže, ker bi možjé, kateri se hoté poprijeti studij o trsni uši, z manjšimi stroški lehko proučili svoj predmet na opazovalni štaciji v Bizelji. To bi bilo ceneje, nego ako bi pošiljali te možé v Klosterneuburg, in je gotovo tudi praktičnejše, kajti moči bi jim bilo trsno uš na mesti študirati v raznih dôbah njenega razvója. Jaz sem uže 1878. leta pri svojih preiskavah po vinogradih bizeljskih našel prvo limfo. Tako bi mogli ti obiskovalci opazovalne štacije pod vodstvom predstojnikovem po različnosti trsja iskati gnjezda trsni uši in se vsega praktično učiti na svoje oči. Mnogo vinogradnikov bi tečaj v Bizelji, ako se osnuje, obiskavalo brez vse podpore iz svojega nagiba, za izvedence vsacega vinskega okraja bi se morala pa uže omisliti kaka podpora.

Gospod župnik Šuler podpira toplo predlog Ogulinov. Na prošnjo odbornika Murnika, predlog natančneje razložiti, pravi gosp. Ogulin, da njegov predlog meri na to, naj se izobražijo na državne troške možje, kateri bi vešči bili, kar se tiče trsne uši. Ti naj bi potem z državno podporo imeli potne poúke, kakor to

sedaj on dela po Dolenjskem, če tudi brez vsega dobičkarstva, ker žrtvuje svoj trud in ima svoja predavanja ob nedeljah.

Gospod Rih. Dolenec potem pravi: Slavni zbor! Znano nam je vsem, kako velika škoda nam pretí po Phylloxeri. Vlada je v prvi vrsti poklicana paziti, da se ta kuga v naše vinograde ne vgnjezdi. Da more to vspešno storiti po uže izkušenem principu, je potrebno, da ima v kraji, kjer nevarnost pretí, kot strokovnjaka možá izvedenca, kateri okoliščine pozná. Ni tedaj treba, da bi vlada izvedence še le poúčevati dajala, da bi hodili v okužene kraje, kateremu nasvetu jaz moram prav odločno ugovarjati, kajti to bi imelo le nasledek tak, da ti možje iz okuženih krajev zanesó Phylloxero v do zdaj še neokužene vinograde dolenjske. Mi imamo na Dolenjskem moža strokovnjaka za Phylloxero, in to je gospod Ogulin. On naj bi tedaj 5- do 6krat v letu ogledoval vinograde, kateri so v nevarnosti biti okuženi, zraven pa naj bi poúčeval o Phylloxeri duhovnike, učitelje, vinógradnike itd., kateri se zanimajo za to žival. Da bi pa hodili kmetje in drugi iz naših kranjskih vinogradov v okužene vinograde na Štajarsko ali kam drugam v bližini se učit, temu jaz odločno nasprotujem, kajti gotovo ne bi bil nasledek drug, kakor ta, da bi nezgodo, katere se po trsni uši bojimo, ravno isti možje, katere pošiljamo v okužene kraje, iste spoznavat, zanesli v našo deželo.

Gospod vodja Dolenec stavi potem ta-le predlog: Naj bi slavna vlada gospoda Ogulina toliko časa plačala kot strokovnjaka, dokler ni mrčesa na kranjski zemlji, da dotle sosednje vinograde pregleduje. Poúčuje pa naj gosp. strokovnjak na domači zemlji.

Gospod Ogulin na to odgovarja: Jaz se ne strinjam z nazorom gospoda predgovornika vodje Dolenca, da bi zanesli v sosednjo okuženo deželo poslani izvedenci trsno uš v vinograde kranjske. Kaj takošnega se sploh sila poredkoma pripeti. In vrhu tega je kranjska dežela vsakemu odprta, ki prihaja iz sosednje dežele, okužene po Phylloxeri, kajti na meji zaradi tega ni nikakoršne zapórice. Moj namen pa je, da se izvedenci, kateri se gredó učit v okužene kraje, pošiljajo tjekaj tačas, kedar je imeti najmanj strahú in se lahko pride po razkuževanji v okom nevarnosti, da bi se zlò ne zanesło.

O predlogu se ni moglo glasovati, ker ni bil zbor sklepčen. Gospod družbeni prvosednik je potem ob $^3/_4$ na 1. naznanil, da zborovanje prestane in da se popoludne ob 5. uri nadaljuje.

Družbeni prvosednik gospod baron Wurzbach prične nadaljevanje zbora in izreče, da mu je žal, da se ne more zborovanje dalje vršiti kot občni zbor, ker za takošnega skupščina ni sklepna. Zatorej bode centralni odbor kot nadaljevanje občnega zbora imel svojo sejo, vendar je drugim gospodom slobodno, da se vdeležujejo debate odbora, kateri bode obravnaval občnemu zboru naznanjene predloge podružnice Novomeške. Navzočen je bil kot zastopnik c. k. deželne vlade gospod c. k. svétnik vladni August pl. Fladung.

Gospod Ogulin nadaljuje svoje dopoludne pričeto poročilo sledeče:

Skušati hočem, da utemeljím predlog zaradi posebnega odseka za sadjerejo in vinstvo, v katerega bi se imeli voliti zastopniki iz Notranjskega in Dolenjskega po vzgledu konjerejskega odseka. Kranjska ima do 1500 oralov vinogradov, toda o umnem vinstvu, izvzemši Slap, skoraj ni besede. Takisto je s sadjerejo, in vendar sadjereja v Kranjski še nikakor ni na oni stopinji, na kateri bi lahko stala. A vinstvo, gospôda moja, žal! da je šlo hitro rakovim potem, namesto naprej.

Nálog predlaganega odseka v središči dežele bi bil, napirati vse močí, da se povzdigne vinstvo in sadjereja. Ljubezen in požrtvovalnost dosežete marsikaj. Ako ima konjereja svoj odsek, ravno tako uméstno je, da se osnuje odsek za vinstvo in sadjerejo v dežele središči. Podnebje Kranjske je za nasájenje mnogobrojnih žlahnih trsov zeló ugodno, in vendar smo s težka dokopali se do rizlinga. Naša razstava v Novem mestu je kazala, kar se tiče vin, precej dober vspeh, a to je pripisovati okolnosti, ker je razstavna komisija dovoljevala razstavljati le najboljši poslani materijal.

Sploh pa so dolenjska naša vina izgubila prejšnje sloveče ime. Naši gorníki zasajajo po največ le trsje, od katerega pričakujejo obilo pridelka, samo velepo-sestniki gojé boljšo Lipniško vrsto. Gospodarjem vinogradov pa se naklada davek brez ozira. O tej stvari je treba ljudstvo podučiti. Posebni ustanovljeni odsek za vinstvo in sadjerejo bode mogel sestaviti posebno spomenico o zboljšavi in jo predložiti na merodajnem mestu. Osnovali se bodo po vinskih krajih odseki, kateri se bodo o tej stvari prej posvetovali.

Vse to bode vzbudilo živahnejše delovanje, katero rodí samo dober sad. Menim, ako se le doseže smoter, potem se ni pogajati o pripomagálih, kako se doseže.

Gospod družbeni prvosednik pravi na to: Nikakor ni dvomiti, da bi kmetijska družba imela več storiti za gojitev sadjereje po deželi, nego li za konjerejo. Razumni kmetski gospodarji só uže večkrat po pravici trdili, da bi si naš kmet z umno sadjerejo lahko poravnaval davke. A konjerejski odsek se je sklenil po predlogu sl. vlade same, ki ga je poslala občnemu zboru. Predlog gosp. Ogulina meri na to, da bi se prenaredila pravila, in v tej meri centralni odbor ne more ukreniti ničesar, storiti mu je môči le nekatere stopinje, da prihodnji občni zbor prenaredí pravila v zmislu predloga.

Gospod vladni zastopnik c. kr. vladni svétnik pl. Fladung izjavi, da družbenih pravíl §. 27. določuje v odstavku 3. uže poseben odsek „za vrtnarstvo, sadjerejo in zelenjadarstvo, ter za vinstvo". V ta odsek se tudi lahko pozovejo zastopniki iz Notranjskega, Gorenjskega in Dolenjskega.

Gospod družbeni prvosednik omenja, da gospod predlagalec želí za sadjerejo in vinstvo napravo takošnega odseka, kakoršen je za konjerejo ustanovljen.

Ali ker je konjerejski odsek privoljen, treba za takošen odsek posvetovanja o posebnih pravilih v občnem zboru in potrdila.

Gospod svétnik pl. Fladung pravi: Konjerejski odsek se je ustanovil potem, ko se je bila razpustila deželna komisija za konjerejo in so pozvali se zvedenci.

Gospod družbeni prvosednik omenja, da, ker ima konjerejski odsek svoja trdna določila, je kaj takošnega potrebno tudi za predlagani odsek za sadjerejo in vinstvo. Centralni odbor se more zatorej o pravilih le posvetovati in jih potem predložiti občnemu zboru, da jih sprejme. (Dal. prih.)

Čebelarjem našim

naznanjam, da imam tudi letos več centov prav lepega in popolnem zanesljivega medú za pitanje ali pitanca na prodaj. Dajem ga, kakor poprejšnja leta, po 30 kr. stari funt, in sicer tako, da ga na kolodvor v Lesce na svoje stroške postavim; škafe, v katerih med pošiljam, računam s pokrovom vred po 50 kr.

Luka Porenta,
župnik in čebelar v Srednji vasi — Bohinj.

---

*

Narodno-glasbene novosti.

„Glasbena Matica“ je razglasila to-le: Po društvenih pravilih §. 2. lit. b. je „Glasbeni Matici“ nalog, nabirati po vsi slovenski zemlji „narodne pesni“, ki se nahajajo med narodom, in skrbeti za to, da se te pesni v lepo vrejeni zbirki na svitlo dajo.

Nekaj narodnih napevov hrani uže „Glasbena Matica“ v svojem arhivu, a želeti bi bilo, da bi prijatelji petja bolj zanimali se za to narodno blago. Zato prosi odbor gospode rodoljube, naj bi nabirali in zapisavali narodne napeve; vsaka drobtina se hvaležno sprejme. Prvi glas melodije popolno zadostuje, besede pa, ako je moč, naj se zapisujejo v vseh kiticah.

Lit. d. istega §. naklada „Glasb. Matici“ dolžnost, „utemeljiti na Slovenskem po možnosti pevsko-glasbeno šolo“. Žal, da po preteku enega desetletja društvo še nima premoženja za ustanovitev glasbene šole. Naj bi torej prijatelji domače glasbe vabili rodoljube k pristopu in nabirali kake darove, ki se bodo po izročeni želji naložili k ustanovnini in o svojem času porabili v določeni namen.

Po §. 5. ima vsak družabnik pravico:

a) da pride k občnemu zboru in da se v njem glasi pri vseh razgovorih, ter da glasuje in voli odbor, pa da more tudi biti sam izvoljen;
b) da odboru podaja nasvete o društvenih namerah;
c) da brezplačno dobiva po društvu izdane muzikalije;
č) da rabi društveno knjižnico, vendar proti temu, da položi jemstvo (garancijo) za izposojeno delo.

§. 6. Družabniki plačujejo na leto 2 gold. avstr. velj. in ustanovniki po 40 gld. avst. velj. ali vse skupaj ali pa v štirih letnih obrokih zaporedoma po 10 gold.; častni družabniki so društvenine prosti. Vsako letno plačilo se društvu odšteje vsaj do konca junija meseca.

Odlomek §. 8. in 9.

Občni zbor ima pravico:

a) voliti odbor in v njem še posebej prvosednika in blagajnika;
b) presojati odborovo poročilo o društvenem delovanji;
c) odobravati ali ometovati račun minolega in proračun bodočega leta.

Občni zbor razsoja o vseh društvenih rečeh sploh, katere niso odboru izrekoma odločene ter o dvomnih stvaréh je samo on konečno veljaven tolmač društvenih pravil.

Vsak glasuje in voli osobno, samo vnanji družabniki smejo voliti pismeno, svoje ime na volilnem listku dodavši.

§. 10. Voditelj društvu je odbor, v katerem je s prvosednikom in blagajnikom vred 20 odbornikov, katerih najmanj 12 mora prebivati v Ljubljani. Odbor ima nalog skrbeti za to, da se doseže društveni namen, in zato še posebno pravico vnanje družabnike po potrebi postavljati za poverjenike, katerim je nalog poročati o zadevah narodne glasbi v svojem okraji, nabirati narodne pesni in pridobivati družabnike.

Odbor se voli vsako leto izmed vseh družabnikov, samo izmed častnih ne. Bivši odborniki se smejo zopet voliti.

„Glasbena Matica“ ima na razpolaganji naslednje muzikalije, katere bode po okolnostih in po razmerah dohodkov dala v tisk:

1. A. Nědved: Četveroglasna slovenska maša v 7 delih za moški zbor.
2. A. Foerster. Šopek slovenskih narodnih pesnij za sopran, alt in moški zbor.
3. *** Transkripcija dr. B. Ipavčevega napeva „Bodi zdrava domovina“ za glasovir.
4. F. S. Vilhar. Dva samospeva za viši in niži glas in glasovir.
5. X. zvezek „Glasb. Matice“. Partiture raznih napevov.

Slovensko slovstvo.

* *Poezije zložil S. Gregorčič.* V Klein in Kovačevi tiskarni je v krasni obliki na svetlo prišel zvezek liričnih pesmi, ki jih je zložil naš novi pesnik S. Gregorčič, ki si je v kratkem času mnogo častilcev pridobil. Gregorčič se odlikuje pred mnogimi drugimi slovenskimi poeti sedanjega časa s tem, da on ne gleda samo na zunanjo obliko, da ne vidi v poeziji samo besedne igrače jezikoslovcev, ampak da zna v vsako svojih pesmic položiti pravo poetično jedro, pesniško misel. Pesmi tistih, ki mislijo, da je poezija dekla filologije, se bodo zgubile, kolikor tudi bi se jim reklame delalo; Gregorčičeve pesmi pa bodo ostale, ker „iz srca svoje so kali pognale“. Čestitamo toraj njemu in slovenskemu narodu za to lepo slovensko knjigo. Nadrobneje bomo morda še poročali.

---

* „*Krain, Küstenland und Dalmatien*, geschildert von Dr. Franz Sovída“, XI. zvezek knjig izhajajočih pod naslovom: „die Länder Oesterreich-Ungarns in Wort und Bild, herausgegeben von Dr. Friedrich Umlauft, Verlag von Karl Graeser, Wien I. Wallfischgasse 6“ — nam je ravnokar v prav lični obliki tiskan, došel v roke. — Knjiga, pisana v prvi vrsti za ptujce, opisuje lego in velikost, zemljo in vode, podnebje in pridelke, upravo, narodne in verske razmere ter dodaja kratek zgodovinsk pregled, vse mično in nepristransko, na pr. omenja naša pesnika Vodnika in Prešerna, pa tudi Anastazija Grüna z enakim priznanjem. Nad to prinaša knjiga mnogo ličnih podob iz naše domovine, tako, da bo tudi domačinom dobro došla.

Životopisne črtice.

Anton Alojzij Wolf,

knezoškof ljubljanski.

Spisal Ivan Lavrenčič.

IV.

(Dalje.)

Od ponedeljka do četrtka (10. svečana) počivalo je truplo pokojnega na mrtvaškem odru v véliki škofijski dvorani, katera je bila prepreženа od vrha do tal s črnim suknom. Trije lustri so jo razsvetljevali, ter po trojni gredi okrog odra stali so veliki svečniki z debelimi gorečimi svečami. Tudi veliko vencev obdajalo je mrliča, ki je bil oblečen v škofovo mašno obleko, z mitro na glavi in škofovo palico v roci, ter s častnimi cesarskimi redovi ob zglavji. Na strani pa molili so po dnevi in dolgo v noč en duhovnik in štirje bogoslovci v cerkveni opravi. Ljudstva vseh stanov mrgolelo je okrog visokega mrliča vse dni.

V sredo zarano so ga mazilili ali balzamovali. Tú so zapazili zdravniki, da je bila vélika žila privodnica (aorta) vkoščena ter zamašena; zato ni zamogla kri se pretakati in od tod oni hudi krči in voda v glavi. Drob so

pokopali pri sv. Krištofu v grob pokojnega stolnega prošta Ladinika, a truplo so položili v lepo pozlačeno in v vijoličast žamet oblečeno rakev. Na pokrovu (rakve) je stal velik in prekrasno pozlačen križ, prihranjen kot edina tolažba neumrljivemu škofu Antonu Alojziju.

V četrtek 10. svečana zjutraj ob 8. pričela se je sprevodna slovesnost. Pomikal se je pa sprevod med zvonenjem zvonov vseh ljubljanskih cerkvá in lepo vbranim petjem pevcev iz škofijske palače čez véliki in stari trg, mimo šentjakopske cerkve, po šentjakopskem mostu, čez Breg, gospodske ulice, mimo zvezde in frančiškanske cerkve, čez frančiškanski most, špitalske ulice nazaj na véliki trg in od tod v stolno cerkev. Prvi stopali so učenci nižjih in srednjih šol s svojimi učeniki in profesorji; potem šla so razna društva, med njimi „filharmoniki“, ki so z prekrasno vbranim petjem „Miserere“ čestito povzdigovali slovesni sprevod. Za njimi vvrstili so se duhovniki v sledečem redu: oo. frančiškani z dvema oo. kapucinoma kot zastopnikoma kapucinskih samostanov krškega in loškega; potem šli so za kapiteljskim križem bogoslovci, ki so peli razne žalostinke in za njimi dolga vrsta svetnega duhovenstva — gotovo 200 duhovnikov iz škofije ljubljanske in 20 iz lavantinske in drugih sosednih in sicer vsi v cerkveni opravi in gorečimi svečami. Tikoma pred rakvijo pa stopal je velečestiti stolni kapitelj, general-vikar A. Kos in celjski opat M. Vodušek oba v infulah, ter naposled Nj. ekscelenca prevzvišeni knezonadškof goriški Andr. Gollmayer. Sedaj še le nosilo je 8 gg. župnikov mrliča v odprti rakvi z vso škofovo opravo in olepšavo; svetilo mu je na straném 8 gg. dekanov. Precej za rakvijo šla je škofova duhovščina in oskrbniki škofijskih posestev; za njimi njega sorodniki in Nj. ekscelenca deželni poglavar grof Chorinsky z drugimi svetnimi civilnimi in vojaškimi dostojanstveniki; potem pa mestni odbor in velika množica ljudí različnih stanov.

Pri prihodu v cerkev — bila je doslej zaprta — postavili so rakev na vzvišen oder; in ko so opravili duhovniki dotične molitve, stopil je sedanji prevzvišeni vladika na leco, ki je v prelepem in ginljivem govoru opisoval zasluge umrlega vikšega pastirja in priporočal ga vsem v večen spomin. Potem daroval je vikši škof za pokojnega skrivnostno daritev in opravil z drugimi duhovniki pri visokem katafalku tako zvane absolucije. Po teh slovesnih in ginljivih mrtvaških opravilih vzeli so mrliča iz odra in nesli ga v kapelico Matere Božje, ki je druga od vélikega oltarja na moški strani. Tú so ga položili gg. župniki na tla in eden duhovnikov odpel je mrliču častne rede in odnesel jih na blazini; trugo pokrili so s pokrovom in spustili jo polagoma v podzemeljsko rakev — pričujočim spred očí. Nj. milost knezonadškof vrgel je še trikrat na rakev (trugo) pepela in odpel z duhovniki poslednje molitve, ter se poslovil za dolgo — od vélikega škofa Antona Alojzija, katerega smemo tako zvati po njegovi smrti tudi v njega — oporoki.

Odpečatil in razglasil jo je 7. svečana — kmalu potem, ko je izdihnil preblagi knez svojo plemenito dušo v nebo — deželne sodnije svetnik Brunner.

(Dalje prihodnjič.)

Zabavne stvari.

Popotne črtice.

Spisuje političen sitnež.

(Dalje.)

Da se le človeku s čem duša priveže, pa je koj boljše, odpró se mu oči in ušesa za svet in to, kar je na njem. Zato sem jaz prav za prav še le zdaj zagledal Vransko, ki je prav čeden trg s cerkvijo in visokim ponosnim zvonikom; manj všeč je meni bila cerkev, na kateri je videti, da je delo iz različnih dôb, posebno srednji predelek s korom vred je zeló temen. Takrat so jo ravno popravljali znotraj in zunaj, toraj je bilo po nji vse razlečeno, v sprednjem delu je malal lašk umetnik na obok nekaj, kar se pa še ni poznalo.

Zunaj cerkve naletiva na gospoda župnika, do tje meni le po imenu znanega, ki je bil ves zamišljen v delo pri cerkvi. Postali smo malo pred cerkvijo v pogovoru, potem pa sva šla, ker se je noč bližala, nazaj k Šentaku, kjer sva si prej večerjo naročila; bila je dobra, tudi vino se je prileglo. Le nekaj se pa vsaj meni ni prileglo, namreč tisto žvrgolenje pri drugi mizi, ki ni bilo ne slovensko, ne nemško, ampak ne vem kaj; bile so ženske in zdaj mi je bilo brž vse jasno. Ženski spol je povsod enak — vsaj po večini — pri nas pa gosposkemu gre še ta čast, da širi nemštvo med nami. Po tej nenavadni prikazni osupnen zvem popraševaje, da je „jara gospoda“ z uradniki vred tukaj precéj nemškutarska; sam gospod Šentak, ki je narodnjak od nog do glave, mi je to pritrdil; če je v kakem gnjezdu le kaj „gospode“, je uže nemškutarska.

Jaz sem mislil tukaj prenočiti in drugi dan iti naprej, pa ta prikazen mi je kar mahoma vzela vse veselje. Kaj bi počel sam med neznanimi ljudmí, ki po vsem tem še táko nemščino tolčejo, da ni ničemer podobna!!

„Ej, Janez, veš kaj, s tabo grem nazaj, saj je eno in isto, če prenočim takraj ali unkraj meje; imam vsaj prijetno družbo, tu pa ne vem, če bo.“

Tako rečem gospodu Janezu, on pravi, da mi je ta predlog hotel uže sam staviti, in tako se peljeva nazaj v Motnik. Nisem se kesal; večer nama je prekmalu pretekel, posebno, ker sva s pogovorom zašla v davna, a nepozabljiva šolska leta. No, gospod Janez, sprejmi hvalo, spominj na Motnik mi ne bo tako brž izginil, bila mi je to prav ljuba postaja na tem mojem potovanji.

Zjutraj me je potegnila pošta na Vransko, kjer sem se pa le kratko mudil v pogovoru z gospodom župnikom pri kozarcu jutrajnega piva, s katerim sem si nabrusil pete, pa se o prav lepem vremenu pod razpetim solnčnikom in z viržinko med zobmi jel dalje pomikati po celjski cesti; kdor me je videl, je moral brati na mojem obrazu popolno zadovoljnost z vsem, kar je in kar ni, in ako bi me bil kdo prašal, če mi kaj manjka, bi mu bil prav ponosno odgovoril: „nič!“ To je tisti popotni duh, ki potovanje prijetno dela; kedar ne maraš več viržinke med zobmi imeti, si pa eno zapoješ ali zažvižgaš, pa se ti pot sama spodmika pod nogami, da prideš na svoj cilj, prej ko si misliš.

Vreme je tako lepo, da si lepšega za potovanje še naročiti ne bi mogel. Razen tega pa še dolina prekrasna. Tu je uže široka in čedalje širja; na desni pač ostanejo goré trdovratno v svoji vrsti, ali na levo se ti svet odpré tako, da ima ravnina podobo trivogelnika, ki se pri Celji pa zopet zaklene, da je bolj podoben skaženemu peterovogelniku. Na levi, tam ob podnožji gorá, je videti grad, kateremu pravijo „Saneck“, dom nekdanjih celjskih grofov. Če bi bil jaz še dijak, kakor o svojem prvem potovanji po tem kraji, bi mi ne bilo nič, vkreniti na levo in ogledati si tudi to starino; zdaj pa sem uže bolj len popotnik in ostanki nekdanjega trinoštva me tudi več posebno ne mikajo, ker sem tak, da se nad marsikako stvarjo te vrste le prerad razjezim ali vsaj mi kalí dobro voljo, če se spomnim, kako so gospodarji takih „kurnikov“ nekdaj naš narod tlačili. Zdaj pač tega ni več in to je prav. Zato se mi take „zwingburge“ zdaj ne zdé več tako mikavne, kakor ne-

katerim učenjakom, ki po stari zgodovini brskajo; če jaz tak „kurnik“ zagledam, se mi brž vsili misel: koliko so ubogi kmetje trpeli, da so ga sozidali, in koliko krvi se je zavoljo njega prelilo! Toraj oko na desno v lepo dolino!

Komaj pa sem nekaj streljajev od Vranskega, kar pridrdra za mano voz in precéj debel glas veli:

„Alo, na voz! Saj se bote rajši peljali, ko peš šli po ti enomerni dolgočasni cesti“.

Jaz se zasučem na levo in tik mene stoji konj z vozom in na vozu sedi gospod Šentak s par ljubimi otroci. Se ve, da se jaz brž prisedem, ker se je ob najboljšem vremenu še vendar bolje voziti ko hoditi peš, če se kdo ravno ne priduši ali ne stavi, da bo do tje in tje peš prišel. Kaj tacega pa jaz nisem stavil, zato sva z gosp. Šentakom kmalu sedela skupaj in se pogovarjala o tem in onem. Zvedel sem, da je ravno tako vnet, kakor zaveden narodnjak in njegov čili konjiček nas je vse skup le prekmalu pripeljal do Grobelj. Tu pa jaz potrkam prijaznemu gospodu na rame, da naj konja vstavi, ker tu se zavije pot proti Braslovčem, kamor sem bil namenjen.

„Kaj? Mar ne marate iti v Celje?“ — me praša gospod Šentak.

„Ne, me ne veselí“ — je moj odgovor.

„Zakaj ne?“

„Ker je Celje tako nemškutarsko gnjezdo, da tacega menda na Štajarskem ni.“

„Vam je morda znano uže?“

„Kaj pa da, drugače bi tega ne rekel.“

„Res je, res, prav imate, z Bogom toraj!“

„Z Bogom, pa ne za zmiraj!“

„Kaj pa, da ne, Bog varuj. Srečno pot!“

In voz je zdrčal, jaz pa vkrenil v severno stran.

(Dalje prihodnjič.)

Zgodovinske stvari.

Upor v spodnji Dalmaciji (to je, v Krivošiji), Hercegovini in Bosni.

Spisuje J. V.

I.

(Dalje.)

Ko se je upor pričel, jeli so Krivošijanci svoje rojake doli pod seboj stanujoče Dalmatince, ki so ostali zvesti našemu presvitlemu cesarju, počasi nadlegovati. Kakor hudournik planili so iz svojih skalnatih peči v mesta v nižinah, pobrali, kar so mogli nesti seboj, živino odgnali seboj itd. Po svečnici so postali celó predrzni. Pri belem dnevu vsipali so se v bližnje vasi doli, da celó naše velikanske vojskine ladije so se jim morale umakniti, ker z viška valili so na-nje velike skale, ali pa so na mornarje streljali, da, en pot so poveljniku ene ladije celó oglás poslali, da si bodo prišli njegovo ladijo ogledat, morebiti bodo našli kaj na nji, kar bi znalo z njimi iti.

Naši vojaki so bili sila raztogoteni, vse je pokalo po njih. Tako blizo upornikov so bili, a vendar jih ne mogli od nikodar prijeti! Ko pa so postajali ustaši le od dne do dne predrznejši, sklenili so, poskusiti se z njimi, naj velja kar hoče.

Za boj so se generali odločili ravno en teden po svečnici, 9. februarija. Naših vojakov je bilo 5 batalijonov in pol. 9. februarija zjutraj bilo je še mračno, ko so jeli naši vojaki plezati v gore, včasih po vseh štirih v zatišji okolo skal lazeč. Trebalo se je dobro skrivati, ker s kirivošijanskih skal vsipal se je na-nje vedno gostejši sv nčen dež.

Od 6. ure zjutraj jelo je tudi doli na morji pokati in grometi. Z vojskinih ladij, ki so s težkim železom okovane, da se jih krogle iz kanonov ne primejo, jeli so mornarji streljati težke bombe kviško gori na krivošijanske planine. Po kotorski morski zajedi je gromelo in pokalo, da so se gore tresle; ni minulo dolgo in vsa morska zajeda zavila se je v gost beli dim. Ladij ni bilo iz dima več razločiti in le, kedar se je iz kanona zabliskalo, uganil je človek lehko, kje naše ladije stojé.

Na krivošijanski planini leži več majhnih vasic, na pr. Orehovec, Ubli, Ledenice itd. Ladije so se tako razvrstile, da so se metale smrtne krogle z nekaterih ladij proti Orehovcu, z druzih proti Ubliju, z druzih zopet proti Ledenicam itd. Kam so naše velike krogle padale, se ve da se ni moglo spodaj z morja videti in tudi ne, če napravljajo upornikom kaj škode. Lahko so bili naši vojaki veseli, ki so se med tem, ko je spodaj na morju tako grozno pokalo, počasi prebili skozi skale kviško gor v Krivošije.

V Orehovcu so se uporniki skrili v trdno cerkev, odkodar so sprejeli naše vojake z gostimi kroglami, ko so se jeli gori na planini prikazovati; a z ladij gor se je izvrstno na-nje streljalo, naši pešci prijeli so jih od druge strani tako čvrsto, da jim je prihajalo v cerkvi od trenotka do trenotka tesneje.

Toda odjenjati Krivošijanci nočejo, dokler jim ne začne streha nad glavó goreti, in se goreči ogorki utrinjati na-nje. Sedaj še le popusté cerkev tuleč in rujoveč, kakor divjaki. A daleč ne marajo bežati, brž ko se jim ponudijo potoma skale v zatišje, počenejo zadaj za nje, ter pričnó v naše neustrašljive vojake streljati. Za vsak korak treba je bilo poslati nekoliko svinčenk sem in tje, kdo ga bo odstopil, naši ali uni. Pri tem boji merili so zlasti na oficirje, ki se zavoljo svoje obleko od druzih uže od daleč lahko ločijo. Pri Orehovcu ustrelili so ustaši stotnika Bohna v čelo, da se je pri tej priči mrtev zgrudil, in nadlajtenanta Vinternica zeló težko obstrelili, a pogumni mladi oficir ne odjenja po nobeni ceni, dokler niso ustaši iz Orehovca prepodeni in zmaga dobljena. Ob treh popoludne bil je boj končan, naši zasedli so sovražna kota in skrivališča ter podili upornike proti črnogorski meji, kjer se čutijo najvarniše. V Orehovcu so jih naši 8 vjeli, našli sila veliko patron in vsakovrstnega živeža. Srečali so se tudi z necim zeló sumljivim človekom, ki je prinašal upornikom brž ko ne poročila o naši vojski in jih tudi z denarjem preskrboval. Kdo ga mu je dajal, se ne vé, in zeló ustreglo bi se nam poizvedeti, kdo je ta naš sovražnik, ki podpira naše upornike. Ko so ga prijeli, imel je 3000 cekinov pri sebi.

Med tem so pa tudi na druzih krajih Krivoščije naši povsod zmagali; najtrje šlo je pri Ledenicah, a tu bila je zmaga pa tudi najslavnejša. Naši morali so se v raztrganem skalovji večkrat ustaviti ter malo odnehati, ker uporniki bili so celó dobro skriti ter škropili naše vojake s svínčenkami, gostimi ko dež. Naposled pa so jim prišli vendar tako blizo do živega, da so lahko slišali, kako so se uporniki drug druzega podžigali in si dajali pogum, vmes pak so tudi našim kričali: „Stojte, nazaj!“ A „nazaj“ naši vojaki ne poznajo, dokler niso zmagali; čim bliže so upornikom prihajali, tim bolj jih je užigalo, tim hujša jeza gorela je iz njih. Med tem, ko naši pred zadnjim poskusom malo odjenjajo, da se opočijejo, prišel je k sreči nadlajtenant Kinel s kanoni v gore, zgrabil sovražnika od strani ter jel s kanoni va-nj streljati, da je bilo groza. Odslej se Krivošijanci niso in ne morejo več vzdrževati, urno poberó

kopita ter jo vcedé po planini v varnejše kraje, nad Ledenicami pa zavihra naša avstrijsku zastava s cesarskim orlom.

Tako je postalo visoko gnjezdo naše; zdaj še le se je moglo bojevanje z Krivošijanci pričeti, sedaj še le so si priborili naši tal za nadaljevanje boja. To je bilo neobhodno potreba. Še večega pomena pa je bilo to, da je našim vojakom po tej zmagi pogum zrastel. Celó Krivošijanci sami mislili so dotlej, da je nemogoče prebiti se skozi to skalovje na višine. Ta dan upadlo jim je srcé in marsikak omahljivec je jel premišljevati, ali bi se držal še svojih ljudi ali ne.

Ker se je bilo bati, da bi ustaši poskusili pregnati naše vojake iz krajev, z tolicimi težavami pridobljenih, utrdili so jih ter razpostavili prazne straže na vse strani. Leta 1869., ko so se naši po ravno teh Krivošijah z uporniki pretepali, napadli so jih nepričakovano in dostikrat se je moral kak uže dobljen kraj popustiti in se potem z nova priboriti. Pri tem pa so se naučili pazljivim biti, ter skrbeti zato, da se kaj tacega ne prigodi zopet. (Dal. prih.)

Mnogovrstne novice.

* *Sadjerejstvo na tržaški razstavi.* O tem piše „Edinost“: Poseben oddelek dobi na razstavi sadjarstvo. Avstrijsko sadjerejsko društvo, kateremu je načelnik grof Henrik Attems v Gradcu, razposlalo je o tem natančen program. V njem povdarja, kako važno je, da vsi umni sadjerejci na razstavi svetu pokažejo izvrstne svoje pridelke, ker bo tukaj prilika, kupčiji s sadjem na jug nove poti odpreti, in sedanje razširiti. Konservirano sadje se razstavi koj o začetku, sveže pa v pozni jeseni. Razstavljavci dobé vse mogoče olajšave. Želimo, da se oglasi prav dosti slovenskih sadjerejcev, gotovo ne bodo stali na zadnjem mestu!

* *Pakatoličanje židov.* Dne 14. aprila je umrla v Trstu gospa Landauer, rojena baronica Morpurgo; ko je na smrt zbolela, zaukazali so poslati po rabina, ker je rodbina židovske vere. Hišina pa je izjavila, da gospa ni židinja, ampak uže več mesecev krščena, toraj katoličanka, naj tedaj pozovejo katoliškega duhovnika k njej. Gospa je bila po katoliškem obredu previdena z zakramenti za umirajoče in odpeljali so jo na tihem na pokopališče, kjer je bila po katoliškem obredu spodobno pokopana. Tudi odvetnik P. se je zadnje vélikonočne praznike pokatoličanil z vso rodbino. „Ed.“

* *Nova potujoča učitelja za kmetijstvo* so dobili v Trst in Gorico. „Edinost“ poroča to tako: Minister za poljedelstvo je imenoval za učitelja v kmetijskem poduku: Za Trst in Gorico g. Janeza pl. Baldinija, in za Istro g. Janeza pl. Zottija, oba sta se izučila na kmetijski akademiji na Dunaji in na vinorejski šoli v Klosterneuburgu. Po imenih bi sodili, da sta nova učitelja Italijana; radovedni smo torej, ali je zmožen prvi dovolj slovenskega, drugi slovenskega in hrvatskega jezika? Ako ne, tedaj ste dve ničli, ki boste več plačila imeli, nego kmetijstvu koristili.

* *Preskušnje na slovenskem oddelku kmetijske šole* v Gorici bodo 28. dne t. m. za 1. semester tega leta in sicer s tem sporedom: Predpoludne od 8. do 12. ure (v prostorih italijanskega oddelka v S. Roku) iz teoretičnih učnih predmetov. (Tlo in gnojeznanstvo; kmetijsko mašinoznanstvo, živalstvo, gozdarstvo, kemija in kmetijsko računstvo), popoludne od 3. do 5. ure (na kmetijskem slov. oddelku) iz praktičnih vaj na polji, nogradu in vrtu. K tej preskušnji vljudno vabi vodstvo slehernega prijatelja kmetijskega napredka.

* *Svilorejsko postajo* za Brda je c. kr. kmetijsko društvo goriško letos ustanovilo in vodstvo izročilo g. Jakončiču, posestniku v Šlovrencu. — Sviloreji letošnje vreme nič posebno ne ugaja, ker se temperatura toliko spreminja, in dostavljamo še, da tistim svilorejcem, ki nimajo primernih poslopij in sob za pravilno vzgojevanje črvičev svilodnih, ako bo to vreme še dalje tako se spreminjalo, bati se je izgube. — Tako piše „Soča“.

Naši dopisi.

Z Dunaja 24. aprila. — Državni zbor še zmeraj obravnava manje predmete. Preteklo soboto rešila se je v drugem branji po različnih zaprekah postava, ki določuje kazni osebam, katere bi v škodo upnikov poškodovale zarubljena zemljišča. Bolj važne so bile med tem obravnave delegacije. Naša je dovolila skupnemu ministerstvu za Bosno in Hercegovino zahtevanih 23 milijonov in 33.000 gold., ogerska delegacija pa hoče za 4 milijone menj privoliti, toda bo konečno gotovo sprejeta vsa svota po vladi zahtevana. — Državni zbor ima jutri zopet sejo z nevažnim dnevnim redom. — Pred porotno sodnijo pričela se je danes obravnava zarad požara „Ringteatra“, trajati ima skoraj mesec dni; najglavnejši zatoženec je bivši dunajski župan dr. Newald. Sme se reči o tej tožbi, da bo več vpitja, kot vžitja. — Kronawetter je v odgovor na zavratno prejeto nezaupnico iz njegovega volilnega okraja, predmestja Josefstadt, odgovoril z javnim shodom volilcev, kamor je prišlo sicer tudi mnogo njegovih nasprotnikov nered delati, toda shod bil je v redu končan s sijajno zaupnico za-nj, in z najojstrejšo obsodbo Herbsta in levice državnega zbora. Ta po izjavah barona Walterskirchena, Wurmbrand a in Kronawetter a bolj in bolj razpada.

Od gorenjsko-notranjske meje 18. aprila. (*Raznoterosti.*) Vse z veseljem pozdravlja naše slovenske poslance v državnem zboru, vidi se uže, da večina je na desnici in z veselo nado upamo vsaj enkrat priti do enakopravnosti za slovenski jezik pri uradnijah in sodnijah. Tukaj ste tudi občini Žiri in Oselica peticijo poslali na državni zbor za vpeljavo slovenskega jezika pri sodnijah in za premeščenje više c. kr. nadsodnije v Ljubljano, v središče slovenske zemlje. Kolika nadloga je nemščina pri nas, kajti skoro nihče ne ume sodnijskega povabila, ko ga dobi; koliko sitnosti za kmeta, ko mora ž njim od Poncija do Pilata romati, da vsaj izvé, kaj mu je naznanjeno; pa še težko pravo izvé; premnogokrat mora zavoljo neznanja nemškega jezika škodo trpeti, pa kdo je temu kriv? Imeli bi dovelj dokazov za to, ako bi treba bilo. Vsakega rodoljuba bi moralo boleti srce, ako ima kaj sočutja do narodnosti, ko vidi, da naš slovenski jezik je povsod zadej in da ga tako zaničujejo! Upamo pa, da se zdaj kaj na bolje obrne in da mi enkrat pridemo do zaželjene enakopravnosti. — V Žireh se je ustanovilo slovensko „bralno društvo“ in je imelo uže veselico dne 5. svečana, obilno obiskovano. To društvo uže zdaj ima precéj udov, in krepko vstaja na noge; enako veselico ima še prirediti v začetku maja meseca. To društvo ima samo slovenske časopise in tudi mnogo knjig, zavoljo tega se, kar je tukaj nemškega duha, ogiblje skrbno bralnega društva, vsaj pa tudi ne maramo za take ljudí.

Vreme je nestanovitno, velikonočne praznike smo še sneg imeli in zdaj je pa južno vreme in dež. Po hribih bolje listje zelení kakor v dolinah; sadje še precéj dobro kaže, če ga mraz ne poškoduje, bode v jeseni ga obilno. — Osepnice (koze) so se tudi prikazale v naših krajih, pa zdaj jih je le malo še bolnih za to boleznijo.

Z Gorice 24. aprila. — Dne 18. t. m. smo poslali prve češnje na Dunaj in v Berolin, kilo po 80 krajc. Graha in špargeljnov gre tudi letos posebno veliko na Rusko in Švedsko po prav lepi ceni. — Danes smo spremili gosp. Miheliča, trgovca in posestnika, k večnemu miru. On je bil poznan zaradi svoje izredne poštenosti po vsem Goriškem in jako čislana oseba v vseh krogih. Ker je bil cerkveni starešina 30 let cerkve na sv. Gori, si je mož tudi to mesto izvolil za svojo gomilo. Pogreb je bil impozanten, zastopani so bili vsi stanovi. Gorica gotovo ne bode imela kmalu enacega. On je bil tast gosp. Fr. Povše-ta, vodje na kmetijski šoli. Lahka mu zemljica! — Nojavoli, suplent na tukajšnji realki, se je vtopil. Vzroka še ne vemo. Bil je v vseh krogih jako priljubljena oseba. Ž.

Iz občine Dobliče 14. aprila. — Naša občina je bila uže poprejšnja leta močno z davki obložena in zmerom se je obetalo polajšanje, a zgodilo se je, žalibog, tako polajšanje, da imamo zdaj za tretjino še veče davke ko prej; zavoljo tega so naši občinci prisiljeni, čeravno s solznimi očmi, svoji domovini hrbet obrniti in se v daljno Ameriko preseliti. — Še druga nesreča je zadela našo vas Dobliče. O polnoči od 22. do 23. t. m. je 8 posestnikom čisto vse poslopje pogorelo; med njimi sta dva, katerima so pred 10 leti tudi pogorela; med temi 8 reveži sta le 2, eden za 300 in drugi za 290 gold. zavarovana. A prav lepa hvala požarni straži iz Črnomlja za hrabro delovanje pri ognji! Čeravno naša vas šteje čez 50 številk, ko so oni prišli z orodjem na pomoč, ni se nobeno poslopje naprej vnelo in strašen požar je bil kmalu vničen.

Iz Ljubljane. — Po mestnih volitvah se je hrup uže skoro čisto polegel, stari zbor je šel in zdaj pride novi. Včeraj je imel zadnjo sejo, pri kateri je nove volitve verificiral brez vseh razgovorov. Znamenito iz te seje pa je posebno to, da se je sedanji šupan gosp. Laschan županstvu odpovedal. Njegovi tovariši so zadnji dan svoje večine porabili v to, da so mu dobro kadili in ga — akoravno predlog ni bil na dnevnem redu — izvolili za častnega meščana; naši odborniki pa za ta predlog niso glasovali. — Zdaj bo treba voliti novega župana, ki bo, se ve da, mož narodne večine. In tako bo imela Ljubljana to, kar mora imeti po svojem prebivalstvu, namreč naroden, slovensk zastop.

— (*Volitev novega župana ljubljanskega mesta*) bode v soboto 29. aprila.

— (*Odbor za obdelovanje močvirja*) ima v torek 2. maja svojo sejo.

— (*Imenovana*) sta gosp. Otto Frêncelj vitez Vesteneck (brat znanega Vestenecka) za okrajnega komisarja, grof Attems pa za vladnega koncipista na Kranjskem.

— (*Tržaški škof*) je postal dosedanji poreški škof, mnsgn. Glavina; na njegovo mesto v Poreč pa ima priti, kakor slišimo, vrli naš rojak, velečastiti gospod kanonik Ivan Šust v Trstu.

— Gospod Matej Kreč, tajnik pri deželnem odboru, poročil se je včeraj z gospico Marijo Aleševo.

— (*Prve letošnje češnje*) so Vipavke prinesle ta teden v Ljubljano. Tako zgodnje malokdo pomni.

— (*V lavantinski škofiji*) je dozdaj v tekočem letu 1882. uže umrlo 6 duhovnikov, ki so vsi opravljali duhovno pastirstvo; mladih duhovnikov dobi pa letos vladikovina tudi le 6 iz bogoslovja. Nekatere župnije so brez kaplana, kjer so vedno imeli duhovne pomočnike. Tudi na Kranjskem duhovniki hudo mrjo in pomanjkanje postaja čedalje veče.

— (*Umrl je*) preteklo soboto župnik v pokoju g. Anton Jerina po dolgem bolehanji. Čujemo, da je svojo hišo na Emonski cesti in drugo svoje premoženje zapustil Vincencijevi družbi za dečke sirote. — Sinoči pa je umrl tudi po dolgem bolehanji g. Andrej Malič v 70. letu svoje starosti.

— (*Frančiškansko cerkev*), prej uže znotraj na novo pomalano, so jeli zdaj lepšati tudi od zunaj in je vsa z visokim odrom preprežena. Kakor je videti, se bo prav temeljito ozaljšala in poprave bodo veliko stale.

— (*Vredništvo „Slovenca“*) bo s 1. majem prevzel gosp. Jos. Jerič; dosedanji njegov odgovorni vrednik g. Haderlap pa namerava prihodnji mesec izdajati svoj poseben list z naslovom „Ljudski glas“, ki bo tiskan v Kleinmayerjevi tiskarnici. Zastopati ima v prvi vrsti demokratična načela.

— (*Šmarnice*) so prišle zopet na svitlo. Na čelu imajo prav lično podobico Naše ljube gospé presv. Srca. Založba je Blaznikovih naslednikov. — Šmarnice za l. 1882. stanejo nevezane 50 kr.; v usnji 90 kr.; z zlatim obrezkom 1 gold. 15 kr. Nevezane se dobivajo precej, vezane kaka dva dni pozneje. — Šmarnice se dobivajo pri Blazniku.

— (*Slovensko gledišče.*) V nedeljo je bila v deželnem gledišči predstava na korist štirim igralcem in igralkam. Kazala se je Weilenova znana ginljiva igra „Edda“ v slovenskem prevodu. Tekla je vrlo gladko, igralci in igralke so se do malega dobro odlikovali in želi zasluženo pohvalo; gospá Gutnikova je dobila tudi vencev in šopek. Gledišče je bilo vkljub lepemu vremenu, ki je Ljubljančane z mesta vabilo, še dosti dobro polno, akoravno bi bili mi želeli pridnim beneficijantom vse natlačene prostore. S to predstavo je slovensko gledišče za letos menda končano.

Novičar iz tujih in domačih dežel.

Z Dunaja. — Delegaciji avstrijska in ogerska imate danes skupno glasovanje in ni dvoma, da se bo v tej seji privolila svota 23,733.000 gold., kakor jih vlada zahteva, ker je uže v seji ogerske delegacije za vso svoto glasovalo 18 poslancev.

— K sodnijski obravnavi o zadevi požara ringteatra toliko ljudstva sili, da se vse tare in dunajski listi so skoraj vsi polni poročil o tej obravnavi.

Iz Prage. — Volilni odbor konservativnih velikih posestnikov objavlja, da so liberalni veliki posestniki odbili ponujen jim kompromis, ter priporočajo za volitev, katera bo dne 15. maja, barona Nadherny-Boruti-a z dostavkom, naj k volitvi v obilnem številu pridejo.

Hrvatsko. Iz Zagreba. — Obravnava o Reki (čegava bo) je končana. Predlog: „Deželni zbor naj izreče, da mesto Reka in okolica je neločljiv del „kraljestev Hrvaške, Dalmacije in Slavonije“ je bil sprejet z vsemi glasovi zoper glase vladnih zastopnikov in nekega Turopoljskega grofiča (komes). Navdušeni „živijo!“

Žitna cena

v Ljubljani 22. aprila 1882.

Hektoliter: pšenice domače 9 gold. 10 kr. — banaške 10 gold. 3 kr. — turšice 6 gold. 20 kr. — soršice 7 gold. 30 kr. — rži 5 gold. 85 kr. — ječmena 4 gold. 87 kr. — prosa 5 gold. 20 kr. — ajde 5 gold. 20 kr. — ovsa 3 gold. 74 kr. — Krompir 2 gold. 86 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Alojzi Majer. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.